

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת עקב

*המשמעות האדומה
של המצויים הקטנים...*

גיליון מס' 60

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/פרשת עקב המשמעות הגדולה של המעשים הקטנים...

כאשר השוטרים הכניסו את סטיבן לאולם בית המשפט והוא ראה את השופט, היה נראה לו שהשופט מוכר, אבל הוא לא זכר מהיכן הוא מכיר את האדם הזה. השוטרים הושיבו אותו על ספסל הנאשמים והוא המתין לפתיחת המשפט. לפתע הביט השופט לתוך עיניו של סטיבן ואמר: 'האם שמך הוא סטיבן ריילי?' סטיבן הנהן בראשו לחיוב, והשופט אמר: 'סטיבן, אנחנו למדנו יחד בבית הספר שבמישיגן'. סטיבן ניסה לאמץ את זיכרונו אך ללא הצלחה, ואז אמר השופט: 'לא תמיד הצטיינות במתמטיקה ועזרה לאחרים הן דבר טוב, אלא תשכח את 'אפקט הדומינו'...'. הספקות של סטיבן החלו להתבהר באחת, ודמעות נצנצו מעיניו. ראו עליו שקשה לו לשאת את הבושה הגדולה. כשיצא סטיבן מאולם בית המשפט, שאל אותו עורך הדין: 'סטיבן, למה התכוון השופט במילים 'אפקט הדומינו', ומדוע זלגו דמעות מעיניך?'

'היינו חברים טובים ולמדנו יחדיו בבית הספר העל יסודי' השיב סטיבן. 'שנינו היינו המוחות החזקים ביותר בכיתה, וילדים רבים פנו אלינו לעזרה בחומר הלימודי. הכישרון המשותף של שנינו התבלט במיוחד בתחום המתמטיקה, כבר בגיל בית הספר היסודי היינו פותרים את המשוואות והתרגילים המתמטיים בקלות יחסית. לא פלא, שלאחר סיום לימודינו התקבלנו למגמה יוקרתית למתמטיקה בבתי ספר תיכוניים. דרכינו אמנם נפרדו אך שמרנו על קשר, וידענו כל אחד על הצלחותיו של רעהו. ככל שהשנים חלפו כך התקדמנו בלימודים, ועם קבלת התעודה המצוינת מבית הספר התיכון, המשכנו הלאה למוסדות לימוד אוניברסיטאיים יוקרתיים, במגמת

מתמטיקה משולבת בכלכלה. בחינות הגמר שלנו היו מעולות, וכך גם העבודות והמחקרים שאותם הגשנו. כעבור מספר שנים במוסד הלימודים היוקרתי הגיע לחדרי בחור צעיר, בעל לשון חלקלקה שביקש לשוחח אתי. הוא סיפר שהוא עובד בפירמה גדולה ומכובדת, המגלגלת עשרות מיליוני דולרים בשנה, והציע לי לסייע להם באופן חד פעמי בפתירת מספר סוגיות כלכליות תמורת סכום נכבד. הוא השאיר לי כרטיס ביקור, וביקש שאהיה אתו בקשר בהקדם.

ערכתי מספר שיחות בירור טלפוניות כדי לברר על החברה, אך איש לא שמע על 'הפירמה' המכובדת הזאת. נזכרתי בחברי מן העבר, קווין, והתקשרתי אליו. קווין ידע מיד במה מדובר: הוא סיפר לי שהצעיר הגיע גם אליו עם הצעה דומה, הוא פנה למספר מצומצם של סטודנטים מבריקים בתחום החשבונאות והכלכלה והציע להם את אותה הצעה. קווין ידע לספר כי הצעיר החביב הזה אינו אלא שליח של ארגון פשע גדול שמתעסק בהונאות ענק של מיליוני דולרים. 'ברגע ששמעתי על זה' אמר קווין, 'ברחתי מכך כמו מאש, ניתקתי מגע וקרעתי את הכרטיס של האיש' אמר קווין. 'מדוע שלא אסייע להם לפתור בעיה כלכלית?' שאלתי את קווין. והוא השיב: 'שמע לי סטיבן, הצטיינות במתמטיקה היא דבר אחד, ועזרה לאחרים היא דבר אחר, במיוחד כשמדובר בפושעים מהסוג הגרוע ביותר. אני אומר לך: ברגע שאתה מתחיל לעבוד איתם, אתה נמשך אחריהם וזה כמו 'אפקט דומינו', ברגע שהם יפלו, אתה תיפול יחד איתם כמו שורת דומינו שנופלת ברגע אחד...' הודיתי לקווין וניתקתי את הטלפון. אבל באותו רגע שאלתי את עצמי, 'הרי אינני הופך לשותף שלהם, אלא רק נותן להם שירות כלכלי נקודתי!' החלטתי שקווין הגדים והתקשרתי לצעיר החלקלק כשאני מביע נכונות לסייע להם באופן חד פעמי. כבר באותו יום הודמנתי ל'משרדי החברה'

ששכנו בדירת מסתור, ושקעתי בעומק הבעיה. כעבור מספר שעות מצאתי נוסחה שתפתור להם את הדילמה הכלכלית, הם שמחו על הפתרון ושילמו לי ביד רחבה. חשבתי ששכחתי מהסיפור, אך מאז הופיע הצעיר אצלי פעמים נוספות ובכל פעם סייעתי להם ופתרתי בעיות כלכליות שונות.

חלפו חודשים נוספים, והביקורים שלי בדירת המסתור שלהם, כבר לא היו רק ביקורים מקצועיים. כבר לא פתרתי להם רק את בעיותיהם הכלכליות, אלא הפכנו לחברים טובים. באחד הימים, קיבלתי טלפון בהול מ'דידי' שביקשו ממני להגיע בדחיפות לדירה. לא היססתי, מיהרתי להגיע אל הדירה ושם הבחנתי במחזה מפחיד: אדם שישב על כיסא כשזרועותיו קשורות. התברר כי הוא איש עסקים גדול, ש'דידי' חטפו אותו וניסו לשדוד את כספו באמצעות העברת חשבונותיו בהוראות מרחוק דרך המחשב, ומאחר שהם לא ידעו לעשות זאת מבלי שהמשטרה תעלה על עקבותיהם, הם נזקקו לעזרתי. בשלב הזה הייתי כבר חלק מהם, עד שמבלי לשים לב כמעט, התיישבתי מול המחשב, ולאחר שהאיש נאלץ לתת את מספר החשבון שלו, יצרתי שביל עסקי מסובך מורכב מחסמים וסיסמאות שעליהם לא ניתן לעלות, ודרכו העברתי את כספו הרב של האיש לחשבונות 'החברה' כך שבאותו רגע הפכתי לחלק בלתי נפרד מאנשי ה'ארגון'.

מאותו יום כבר לא הייתי רק היועץ הפיננסי שלהם. הפכתי לאחד מאנשיהם ואף עליתי בסולם הדרגות. הייתי המומחה להונאות כלכליות בהיקף אדיר, ניתקתי את הקשר עם כל חברי ובכללם קווין, והפכתי לאחד מראשי עולם הפשע הכלכלי במדינה. לפני כחצי שנה הגיעו אלי לבית ארבעה סוכני אף.בי.איי ועצרו אותי. התברר שחקירה ארוכה התנהלה בעקבותיי כבר חודשים ארוכים, ומעשיי היו ידועים להם היטב. לאחר חודשי חקירות ארוכים הובלתי

היום כאסיר לבית המשפט... 'סיים סטיבן את סיפורו. והמשיך
באותה נשימה: 'היום כשהגעתי לאולם בית המשפט, והשופט שפניו
היו מוכרות לי, ציין בפניי את 'אפקט הדומינו' זיהיתי את ידידי קווין
והבנתי בדיוק למה הוא התכוון. הוא הזכיר לי שהוא הציע לי כבר
אז, לא לעזור לאותם פושעים גם לא באופן חד פעמי, שכן סיוע כזה
– יפיל אותי לבסוף בדיוק כמו את האבנים המתמוטטות ב'אפקט
הדומינו'...

*

חד"ל אומרים שפרשת עקב פותחת במתכוון במצוות 'קטנות'
או חלילה בעברות קלות, כדי ללמד אותנו, שלא יחשוב אדם
שעברה קטנה או מעשה חד פעמי שאינו הגון – אינו חמור. כיוון שגם
'מעשים קטנים' בהתחלה, יכולים להפוך לדברים חמורים יותר
בהמשך החיים.

*

ידוע שהעולם הגדול בו אנו חיים, אינו מורכב מגושים ענקיים אלא
מאטומים זעירים שאין בכוח העין להבחין בהם. כמו כן, גופנו מורכב
מתאים שניתן לראותם רק בעזרת מיקרוסקופ. כך הוא גם בניינו
הרוחני של האדם, האדם מורכב ממעשה קטן אחד, ועוד אחד, ועוד
אחד. הן לטוב, והן חלילה – למוטב. שהרי צורת האדם מורכבת
מאוסף רגעים וחוויות יומיומיות, השאלה אלו חוויות הוא חווה ואלו
מעשים הוא עשה.

הידיעה הזו צריכה לחולל מהפכה של ממש במחשבתנו. אדם רוצה
לתקן את העולם, והוא חושב על שיטה חובקת זרועות עולם או על
ארגון עולמי לשלום או לצדק. וכן כשאדם רוצה לתקן את אישיותו
הוא חושב על צעדים מרחיקי לכת ומעשים רוחניים "גרנדיוזיים",
אחר כך הוא מתפלל מדוע לא צלחה דרכו. על האדם לדעת, שלא
תמיד צעדי הענק הללו הם אלו שישנו אותנו.

אולי דווקא ההיפך, מעשים קטנים ומחושבים, הם אלו שבונים את

אישיותנו (עלי שור' ח"ב עמ' קפ"ט).

הרעיון הזה טמון במילים הראשונות של פרשתנו: "והיה עקב תשמעון

את המשפטים האלה, ושמרתם ועשיתם אותם". התורה מדגישה

"והיה עקב", רש"י מביא את דברי המדרש: "והיה עקב – אם המצוות

הקלות שאדם דש בעקביו – תשמעון", אזי – "ושמר השם אלוקיך

לך את הברית" – ישמור לך הבטחתו.

סוד ההצלחה הוא דווקא במעשים הקטנים.

כן"ל גם ביחס לשליכה, אדם צריך לפחד ולחשוש מהמעשים

הקטנים שלא יפילו אותו. דוד המלך אומר "למה אירא בימי רע, עוון

עקבי יסובני" (תהלים מ"ט) – "אמר דוד, ריבונו של עולם, אני מתיירא

מן המצוות חמורות שבתורה מפני שהן חמורות. אבל מתיירא אני

מפני הקלות, שמא עברתי עליהם מפני שהם קלות" (מדרש תנחומא עקב).

הידיעה הזו חשובה מאוד, משום שיש באדם כוח חזק מאוד שנקרא

"כוח המרידה". כשאדם מקבל על עצמו איזו קבלה גדולה, לאט

לאט הוא ירגיש שכוח המרידה הולך וגובר, וכן להפך, כשאדם

רוצה לעשות מעשה שלילי גדול וחריג, גם כאן כוח המרידה ימנע

זאת ממנו. ככול שהמעשה קטן יותר, כוח המרידה פחות יתעורר.

המשגיח הרב וולבה דצ"ל מביא על כך משל נפלא:

אחרי מלחמת יום הכיפורים, הוזמן המשגיח להרצות בפני חייילים

על אדמת מצרים. כשהמטוס הגיע לתחומי מצרים הוא הנמיך

מאוד, ממש מטרים מעל הקרקע. הביע הרב את פליאתו, מדוע

המטוס כל כך מנמיך טוס עוד טרם הנחיתה? אמרו לרב, כיוון שאנו

עכשיו בתוך תחום מצרים, לא כדאי שהמצרים יבחינו בכלי טיס

ישראלי, לכן הוא מנמיך טוס למטה מתחום קליטת הרדאר, משום

שהרדאר מבחין רק במטוס שטס בגובה, והוא לא מבחין במטוס

שטס סמוך לקרקע.

כך בדיוק פועל כוח המרידה שבאדם: הוא מבחין בעיקר במעשים המצויים "בגבהים", ואינו מבחין במעשים "הסמוכים לארץ". זו כוונת התורה "והיה עקב תשמעון", אדם צריך לשים לב למעשים הקטנים שהוא "דש בעקביו", המעשים היומיומיים והרגילים, הם אלו שבעיקר מסוגלים לבנות אותנו. (הרב משה שיינפלד שליט"א)

*

מעשה בעל מסר דומה מסופר על בעל התניא שבעיצומו של יום כיפורים, ויש אומרים שהיה זה יום כיפור שחל בשבת, עזב את התפילה והלך להביא עצים לבית אחד בקצה העיירה ששכבה בו יולדת שהייתה צריכה שיחממו לה ולתינוקה את הבית. למרות שהיה יכול הרב לשלוח אחד מתלמידיו לעשות זאת, העדיף לעשות את המצווה בעצמו גם כדי ללמד את התלמידים ש כאשר צריך לעשות חסד עם יהודי, שווה בשביל זה אפילו להפסיד את תפילת יום הכיפורים.

ועל כך כתוב בפרשתנו "ואהב גר לתת לו לחם ושמלה" וסמוך לו "ובו תדבק" ודרשת חז"ל ידועה: כיצד תדבק בו והרי הוא אש אכלה? אלא הידבק במידותיו מה הוא רחום אף אתה רחום וכו'. למרות ש"ה' אלוקיכם הוא אלוקי האלוקים ואדני האדנים הקל הגדול הגיבור והנורא" וזהו גבורתו, ואצל גבורתו אתה מוצא ענותנותו שהוא אוהב גר לתת לו לחם ושמלה (רש"י). כי כל כמה שנמצאים גבוה בהשגות אלוקיות, צריכים להביט על מעשים שנראים פשוטים כמו לתת לו לחם ושמלה ולמעשה הם הם הדברים הגבוהים והנשגבים.

*

יסוד חשוב זה עלינו להחדיר בחינוך ילדינו:

מתפקידנו לחנך את ילדינו לא לרדוף רק אחר המעשים הגדולים אפופי ההוד והרושם ולזלזל במעשים הקטנים. **כי דווקא המעשים**

הקטנים יוצרים את האדם הגדול.

אסור לזלזל בפרטים הקטנים! ועלינו לדעת שפרטים קטנים מצטרפים אחד לאחד ויחד יוצרים דבר גדול – לטוב ולמוטב! החבל העבה ביותר עשוי מהמון חוטים דקים שמרכיבים יחד חבל חזק שיכול להחזיק אפילו גשר מעל לים. שינוי לא נהיה ביום אחד, לא ביום אחד נהיים גדול הדור, ולא ביום אחד מגיעים לשאול תחתית לא ביום אחד משמינים 60 קילו... ולא ביום אחד הופכים לאדם ששולט על כל יצריו, הדבר קורה לאט לאט עוד פרט קטן, עוד התגברות קטנה עוד מעשה אחד טוב קטן, עוד עבודת מידות עוד מילה טובה ומחשבה על השני כיצד לעזור לו! עוד פרט ועוד פרט וכולם פרטים קטנים שהם בעצם ענקיים ולכן הופכים מתוך התמדה שכזו, להצטרפות אדירה של טוב ענק! וכתוב בספרים שזאת כוונת דוד המלך ע"ה בפסוק: "צדיק כתמר יפרח" – כיצד נהיים צדיק? כמו עץ שגדל וצומח משך שנים רבות, עד שהוא הופך לעץ...

*

לקראת אלול...

הימים הנוראים שעוד מעט בפתח... גורמים לאנשים רבים לדפדף בדפי החיים שלהם, לבדוק את עצמם, את המעשים שלהם, את צורת ההתנהגות שלהם. ולרצות להשתנות. וכאן נכנסת לתמונה ה'התחייבות!'. אנחנו עומדים בימים הנוראים בינינו לבין עצמנו, בינינו לבין בוראנו, מסתכלים על העבר שלא כל כך מוצא חן בעינינו, בוחנים את המצב ומחליטים להשתנות. אבל לא סתם להשתנות, אנחנו 'מתחייבים' לעצמנו להשתנות.

אבל מה שקורה הוא שבשנה שאחר כך, באותו מקום ובאותו זמן, אנחנו מוצאים את עצמנו, מתחייבים שוב, על אותם הדברים שהתחייבנו בשנה שעברה. הרי כל כך רצינו. כל כך היינו בטוחים שנשתנה, שהכול יהיה טוב יותר. אז מה קרה? למה עצרנו? למה לא הצלחנו למלא את רשימת ההתחייבויות שלנו? את התשובה ננסה להעביר בעזרת משל בעל ניחוח עתיק: בכפר קטן ברוסיה הגדולה החליט בחור צעיר שנמאס לו לחיות בכפר. הוא רוצה לראות עולם, הוא רוצה לעשות 'משהו' עם עצמו. הוא לא יישב ויירקב כאן יחד עם העיזים הפרות הגמלים וזקני הכפר. הייתה לו תוכנית... הרכבת הטרנס - סיברית, עוברת לא הרחק מן הכפר. הוא יוציא את חסכוניותו, יעורר את רחמיהם של הזקנים ויוציא מהם עוד כמה פרוטות, ואז הוא פשוט יהיה אדון לעצמו. הרכבת תיקח אותו למוסקבה, ושם, השמים הם הגבול. כמה ימים אחר כך, עמד הבחור שלנו בתחנת הרכבת ובירר על מחירי הכרטיסים. הכסף שהיה בכיסו הספיק בדיוק לכרטיס במחלקה החמישית לנסיעה של חמישה ימים עד למוסקבה. הוא כמעט קנה. אלא שאז נזכר במה ששמע פעם מעובר אורח מזדמן על הזוועות שבמחלקה החמישית. 'קטסטרופה!' הגדיר זאת האורח. 'קרונות ישנים, חלונות שבורים וקור אימים פורץ, ספסלי עץ גס, לכלוך רעש וטינופת, הרבה טינופת. מי שרוצה להרגיש בן אדם', הוסיף האורח, 'מי שלא רוצה להרגיש כמו כלב, שיסע במחלקה הראשונה. שם יודעים לחיות, שם יודעים גם ליהנות מהחיים. חדרים פרטיים, מאובזרים, מוסקים היטב, כורסאות נוחות, מיטות מרופדות, ומלצרים אישיים שדואגים לכל דבר. והעיקר שקט, והרבה שקט.'

'כמה תחנות אוכל לנסוע במחלקה הראשונה עם הכסף הזה?' מצא את עצמו שואל את הכרטיסן. 'שתיים!', בערך חצי יום של נסיעה. לקנות? ... לא לקנות? ... כדאי? ... לא כדאי? ... העיקר לנסוע כמו בן אדם! החליט. בן אדם צריך ללכת על המקסימום. אחרת לא מגיעים לכלום! אימץ לעצמו פילוסופיית חיים בגרוש. נתחיל בשתי תחנות, נראה לאן נגיע, אחר כך נמשיך, נסתדר כבר. 'תן לי כרטיס בבקשה! כן, למחלקה הראשונה! כן אדוני, אני יודע לאן אני נוסע!' הוא התרווח על הכורסה בתא הפרטי במחלקה הראשונה. הוא עצם את עיניו והרגיש כמו 'מלך'. הכול היה יפה כל כך, נעים כל כך, מושלם כל כך. בן רגע הפך מקבצן למלך. לפחות לשתי תחנות...

'אדוני צריך לרדת!' הזכיר לו הכרטיסן כשהגיעו לתחנה השנייה. כן, נכון, לרדת צריך. אבל לפחות נסעתי כמו בן אדם. הלכתי על המושלם. לפחות שתי תחנות. חצי יום זה גם משהו. הרכבת עצרה, איש לא ירד, רק הוא, לבד, בודד, באמצע שום מקום, בתוך השממה. לא היה שם כלום!

*

אז זהו, שהחלטה ללכת על הטופ שבטופ, על הכי גבוה שיש היא לא תמיד ההחלטה הנכונה. היא טובה בתיאוריה, היא טובה כחזון, היא טובה כתכנית עבודה בעלת מטרה. אבל היא לא עובדת במייד, היא עוצרת בשממה. באמצע הכלום. רשימת ההתחייבויות של ימים נוראים, שנראית לפעמים כמו רשימת קניות בסופר השכונתי, הולכת בדרך כלל על כל הקופה. אווירת הימים הנוראים גורמת לצבעים להשתנות, אנחנו לא קוראים את המפה נכון ומנסים להעפיל לאוורסט בלי בלוני חמצן. זה בדרך כלל לא עובד. מה שבדרך כלל כן עובד, זו התקדמות איטית אבל בטוחה.

התחייבות אחת אבל משמעותית ויציבה, כזו שהולכים אתה מיום
כיפור עד יום כיפור. נסיעה במחלקה החמישית, אבל כזו שמובילה
אותך לעיר הגדולה.
החלטה אחת קטנה ויציבה, שווה יותר מרשימה ארוכה שנכתבה
בדיו נעלם...

*

וכך כתב אחד מגדולי ישראל:
"השאיפה לדברים גדולים דווקא, ליצירות גדולות למדעים
גדולים, למדרגות גדולות, היא מרוקנת את האדם מתוכיותו, שהיא
הולכת ומתכוננת דווקא מזרזיפים תדיריים הבאים בלי הרף, קמעא
קמעא".

כלומר, לעיתים, דווקא הרצון להיות הכי טובים גורם לנו ליפול.
אנו צריכים לזכור כי מה שמגדיל את האדם יותר מכל זה היום יום,
המעשים הקטנים, השמחות הקטנות, הכאבים הקטנים.
הרצון לעשות את הכל בגדול ומהר משאיר את האדם מרוקן, כמו
בלון שניפחו אותו עוד ועוד והוא מתפוצץ... הדרך לגדלות עוברת
בשגרה ובמציאות הנורמטיבית.
סוד ההצלחה הוא דווקא במעשים הקטנים!

שבת שלום!

העלון מוקדש
להצלחת התורם וכל משפחתו
ברוחניות ובגשמיות

ולעילוי נשמת חמותי מרת מלכה בת רחל ע"ה

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com